

H E K S E N N A C H T

heksennacht: radicaal activistisch feminisme in
rotterdam

verzameld werk vanuit een anarcho-feministisch,
intersectioneel feministisch en lesbisch perspectief

april 2022

enkele uitgave voor rats rotterdam

uittreksels van de gerse vrouwen collectie
>> dig it up, dona daria, stadsarchief rotterdam

beelden en informatie via atria kennisinstituut

inhoud

Gerse potten, Rotterdamse lesbische strijders in de jaren 70 en 80	5
Archiefbeelden	16

Gerse potten, Rotterdamse lesbische strijders in de jaren 70 en 80

tekst door: Tanya van der Spek
via: digitup.nl

Lesbische vrouwen speelden een prominente rol in de Rotterdamse vrouwenbeweging van de jaren 70 en 80. Soms wordt dat feit ondergesneeuwd doordat de strijd tegen de onderdrukking van de vrouw hand in hand ging met strijd voor de lesbo-/homorechten. Acht vrouwen die erbij waren trekken de laadjes open, in hun geheugen én hun persoonlijke archieven.

Noem de naam Flipofes en alle ogen stralen. “Daar had ik mijn coming out. Ik vond het echt waanzinnig. Het begon op dinsdag maar ik durfde vrijdag pas te gaan”, herinnert Barbara Verburg (1961) zich. Flipofes stond voor Flikker en Pottenfestival, het was in 1980. “Er kwamen duizenden mensen op af, ook uit het buitenland”, zegt Ans Stolk (1953) die in de organisatie zat. Er waren internationale films, bands en theatergezelschappen door de hele stad, van de Lantaren tot Hal4. En er waren exposities in het Lijnbaancentrum en de Doelen. Er was ook feest, veel feest. De stad was opeens heel anders van cultuur door de grote hoeveelheid zichtbare homo's en lesbo's. Fenomenaal, onze topervaring uit die tijd. Hier voelde ik me bij thuis.”

Gerse Vrouwen

Deze en talloze andere verhalen uit de Rotterdamse geschiedenis kwamen opeens weer tot leven toen eind 2019 op de zolder van Dona Daria, centrum voor emancipatie, inclusie en participatie, een berg archiefmateriaal van verschillende vrouwenorganisaties

werd gevonden. Van een krantenartikel over vrouwenkoor de Houten Kelen tot het COC-blad De Potterdame. De vondst resulteerde in de overzichtstentoonstelling van de vrouwenstrijd in Rotterdam tussen 1960 en 2000 genaamd Gerse Vrouwen, te zien van 5 november tot en met 4 december 2021 bij galerie en erfgoedlab DIG IT UP.

Acht vrouwen die (ook) op vrouwen vallen en actief waren binnen de vrouwenbeweging van de jaren 70 en 80 hebben voor dit artikel in hun geheugen gegraven. Ze herinneren zich de lesbische componenten van Flipofes. Bets Gijsbregts (1951): "Ik had uniek materiaal, waaronder de cultfilms van de Amerikaanse Barbara Hammer, naar Nederland gehaald, dat was nooit eerder gedaan." Ans: "Annemarie Grewel kwam spreken, er was een bal met orkest in Engels, er was een Anna Blaman-tour door de stad en op locaties hingen posters: 'Liever levend lesbies dan doodnormaal.'"

Ondergesneeuwd

Zo duidelijk zichtbaar als tijdens Flipofes zijn de potten – een geuzennaam – minder als er wordt teruggekeken op de vrouwenemancipatiestrijd, vindt Tineke Teunen (1946). "Eigenlijk is het lesbische in de hele vrouwenbeweging ondergesneeuwd. Als je het historisch bekijkt was de positie van homo's en lesbo's tot voor kort nog strafbaar. Daarna werd het nog net getolereerd. Zichtbaarheid vind ik een belangrijk thema. Wij moesten altijd strijden dat we er mochten zijn zonder dat je aangevallen of uitgescholden werd. Dat geldt ook voor zwarte en migrantenvrouwen. Juist de gemêleerdheid maakte de vrouwenbeweging. Dat wordt amper beschreven als je de boekjes erop naleest." Meestal gaat het over de onderdrukking van de vrouw in het algemeen.

Abortus Vrij

Jet Valk (1960): "Met mijn punkhoofdje, leren jasje en grote mond stond ik altijd vooraan, ook op de barricades voor Abortus Vrij. Dat vonden wij logisch." Door onderwerpen als de pil, huiselijk geweld en gelijke betaling werd de LHBT+ strijd soms wat minder zichtbaar. Maar zodra er een homodemonstratie was, zoals de in elkaar geslagen optocht tijdens Roze Zaterdag in 1982 te Amersfoort, waren de dames er ook. "Een deel van ons was fulltime strijder voor zowel de vrouwenbeweging als voor de homo's, de lesbo's en de trava's", aldus Jet. Velen leefden van een uitkering. Jet: "Wij hoefden ons nooit te laten zien bij de sociale dienst. Ien Dales was de directeur in Rotterdam en liet alle actieve vrouwen achter in de bak zetten."

Sardines

"De saamhorigheid was fantastisch", vertelt Barbara. "Je stond meteen op de bres. Hoorden we 'er is een vrouw verkracht in Amsterdam' of 'er is een lesbische juf ontslagen in Helmond', dan stapten we in de Eend. Als een blik sardines zaten we erin gepropt en reden we erheen om te demonstreren. Onderweg schreven we soms nog een lied, zoals 'Alle verkrachters onder Lijn 10.' Helma Lodder (1958): "Ik kon het gewoon niet uitstaan dat je als vrouw minder was en als lesbische vrouw nóg minder. Schiet toch op zeg, dat kan toch niet!" "Dat je overal in het land naartoe ging om te demonstreren was typisch Rotterdams, dat deden anderen niet zo", zegt Carla Spruit (1954). Zij was altijd overal: van het Binnenhof en de basis Soesterberg tot aan de krakersrellen in Amsterdam met ME en tanks aan toe. Verwondingen en nachtjes cel nam ze voor lief. "We liepen altijd vooraan. Soms keken we elkaar vragend aan: 'Waar lopen we vandaag eigenlijk voor?'"

Baksteen

Er ging wel eens wat kapot. Tineke: "We spoten lijm in de sloten van pornobioscopen." Jet: "Door de ruit van een seksshop gooiden we een baksteen met het getal 1 erop, een week later volgde nummer 2. Het was wel heftig, maar het hoorde bij die tijdsgeest." Carla: "We bestormden het clubhuis van fascistten." Bets: "Ik smiet de lichtbak van bioscoop Calypso kapot omdat er een seksistische film draaide. Dat ging wel ver, ze hadden zoveel schade, dat zou ik nu niet meer doen." Bets was een van de eigenaren van vrouwencafé Dot dat in 1980 de deuren opende aan de Westersingel en later van vrouwencafé Fameus aan de 1e Middellandstraat.

Waren er verschillen tussen potten en heterofeministen? Tineke: "Het was vanzelfsprekend dat lesbiennes voor hun eigen inkomen zorgden, er was geen partner die dat deed." Heterovrouwen hadden vaker een gezin, al waren er ook lesbische vrouwen met kinderen. En hoe was het onderling? "Een enkele keer hoorde ik 'lesbiennes moeten zich niet zo op de voorgrond dringen', maar verder speelde dat niet, want de lesbische vrouwen waren heel ondersteunend." "Ze vonden het denk ik af en toe wel beangstigend dat wij heel strijdbaar, actiegericht en aanwezig waren", zegt Jet. "Maar ze waren maar al te blij als wij bij een demonstratie voor ze gingen staan."

Vrouwenhuis

De brutaliteit en de strijdbaarheid van alle vrouwen bij elkaar had wel effect, want de beweging kreeg ongelooflijk veel voor elkaar. Dat begon al in de jaren 70 met het Samenwerkingsverband. Hoe is de vrouwenbeweging in Rotterdam ontstaan en tot bloei gekomen? Lees hier het aparte kader waarin Ans Stolk die erbij was dit vertelt. [\[LINK\]](#)

In 1977 werd het Vrouwenhuis aan de Vollenhovestraat realiteit. Vanuit het Vrouwenhuis werd baanbrekend werk verricht. Er kwamen Blijf van mijn lijf-huizen, er ontstond de Vrouwenrechtswinkel, de vrouwenopvang, vrouwenzelfverdediging, vrouwenboekhandel Emma, vrouwencultuurcentrum VOX, de FORT-groepen (Feministische Oefengroepen Radicale Therapie), de lesbische hulpverlening Sfinx en de Wijze Oude Wijven.

Spinnenweb

Barbara: "Alles liep door elkaar, ook qua leeftijd. Wij van vrouwenmaandkrant Hysteria waren twintigers en de VIDO, Vrouwen in de Overgang, waren zestigers." Ans: "Dat vind ik typisch Rotterdams: iedereen werkte samen. Gestudeerd of niet, heel rijk of heel arm, anarchistisch en actief of verlegen. Iedereen werd gerespecteerd en deed wat op haar eigen niveau lag. Surinaamse en Antilliaanse vrouwen waren er vanaf het begin bij. En in de jaren 80 kregen Filipijnse vrouwen, van wie een aantal in seksclubs werkte, hun eigen ruimte." Tineke: "Het was een groot spinnenweb, je werkte aan zoveel mogelijk dingen mee en alles was in elkaar vervlochten." Ze doet een gok: "Ik denk dat er in het Vrouwenhuis in de jaren 80 zo'n 100 tot 150 vrouwen actief waren in zo'n zeventien tot twintig groepen, van wie denk ik 40 procent lesbisch."

Dubbelleven

Lesbische vrouwen in een heterohuwelijk ontdekten vanaf 1971 de contactadvertenties in Vrij Nederland, onder het nummer 7152 en begonnen soms een dubbelleven. En dan waren er de heterovrouwen die zich lesbisch noemden, want je ging immers niet met je onderdrukker naar bed en 'homoseksualiteit is een politieke keuze

die vrouwen maken als ze het serieus menen met het feminisme' aldus de radicale Amsterdamse groep Paarse September (1972-1974). Jet: "Als zandbaklesbo kon ik er niet zoveel mee, maar ik accepteerde iedereen hoor." Tineke: "Dat nam je toch niet helemaal serieus." Helma: "Ik was wel in verwarring als iemand later weer iets met een man kreeg: oh ik dacht dat zij zo uitgesproken lesbisch was? Verraad is te sterk uitgedrukt, maar ik vond het wel een beetje lastig." Bets: "Ik riep wel eens: 'Alle vrouwen zijn lesbisch behalve zij die het nog niet weten.' Voor mij was het ook heel erg een politieke keuze, het stond ergens voor." Ans: "Dit ging niet om seksualiteit, het ging erom te kijken naar wat het voor jou betekent om vrouw te zijn in deze maatschappij. Aan welke vrouwbeelden wil ik voldoen?"

Spionnen

De soms verouderde en onderdrukkende vrouwbeelden waarnaar trava's of vrouwen in een mannenlichaam teruggrepen, werden niet altijd gewaardeerd. Ze waren aanvankelijk niet welkom in het Vrouwenhuis. "Het zouden spionnen zijn, hoorde ik tijdens een discussie op mijn allereerste kennismakingsdag", vertelt Helma. "Ik stond met mijn oren te klapperen." Bij vrouwenfeesten in de jaren 80 waren ze wel welkom. Een piloot die vanwege zijn werk niet als vrouw gekleed over straat kon, werd zelfs opgehaald en weggebracht door Ans en haar vriendinnen. "Wij wilden feest, veel feest", zegt Jet. Zij organiseerde in de jaren 80 de Net Niet-feesten in het Vrouwenhuis. "Die naam was er omdat het altijd nét niet was: óf de stroom viel uit óf de verlichting ging kapot, noem maar op." Uniek in Nederland was dat Jet van elke party een combinatie maakte van livemuziek, een DJ en poëzie of literatuur.

Eetgroep Happie

Helma: "Swingen met de Rotterdamse vrouwenband Molly Bolt in het Vrouwenhuis: heerlijk vond ik dat, supergezellig. Het was fijn om een plek te hebben waar je jezelf kon zijn, waar je nergens rekening mee hoefde te houden en die niet werd niet overheerst door mannen. Het was als een warm bad en het voelde als familie, je stond er nooit alleen voor." Wekelijks werd er vegetarisch gegeten bij eetgroep Happie 'de spil in het Vrouwenhuis'. Jet: "Als er iets te doen was kwamen ze eerst bij Happie en hoppeta dan gebeurde het." Tineke genoot van de jaarlijkse Pottenvechtweek in Olaertsduyn waar ze met allerlei vechtsporten aan de gang ging. En koor de Houten Kelen werd opgericht. Hoewel alle vrouwen welkom waren bij de eet- en zanggroep was het grootste deel lesbisch. Liedjes van De Sirenes waren populair. "Handjes boven de deken want Jezus kan het zien", begint Barbara te zingen en de rest valt in.

Riet Bakker

Hoe zorgden de lesbo's ondertussen voor zichtbaarheid in de buitenwereld? "Overal waar ik kwam zei ik dat ik lesbisch was, dat vond ik heel belangrijk", zegt Bets. 'Iedereen lesbies' spotten de graffitibussen van Tineke in rood en paars op menig muur. Buttons op kleding en stickers lazen: 'Lesbian liberation', 'Ik hetero? Kom nou!', 'Potten tegen patriarchaat', 'Liever Lesbies', 'No more hetero's' of 'Juffrouwen trots'. Want wie niet trouwde bleef een juffrouw en werd geen mevrouw.

Ien Dales kreeg een relatie met wethouder Elizabeth Schmitz en een prominente pot was ook stedenbouwkundige Riek Bakker, die leiding gaf aan de vernieuwing van de Kop van Zuid en de bouw van de Erasmusbrug. 'Baas aan de Maas' kopte het paginagrote krantenartikel dat tentoongesteld werd tijdens Gerse

Vrouwen. In het college zat toen Herman Meijer als wethouder, die als Rooie Flikker aan Flipofes meewerkte.

Burgerlijk

De vrouwen droegen hangertjes met twee of drie vrouwentekens of een amazonebijltje. Ans, die goudsmid was, zaagde de zilveren vrouwentekens. Enkele, dubbele en driedubbele – die overigens niet alleen symbool staan voor lesbisch zijn zegt ze. “Ik denk liever niet in hokjes, volgens mij zit ieder mens op een continuüm tussen homo en hetero. Emancipatie vind ik ook een raar woord. Drie vrouwentekens betekent gewoon dat je niet burgerlijk bent. Wat mij betreft gaat het over je leefstijl en over de herwaardering van ‘het vrouwelijke’, de vrouwelijke energie, of je nou een mannelijk of een vrouwelijk lichaam hebt.”

Grijze muizen

Zoals niet alle feministen lesbisch waren, waren niet alle lesbo's activistisch. Bets: “Er was een splitsing tussen politieke potten en andere lesbische vrouwen.” Tineke: “Het COC was echt lesbisch, het Vrouwenhuis was wat losser, een verzamelbak, daar kwam iedereen.” Bets: “In het COC had je de grijze dertigers: niet zichtbaar, totaal burgerlijk.” Daar voelde Ans zich op haar 21e in 1974 al niet thuis. “Het was heel heteronormatief. Iedereen was netjes gekleed en als een vrouw met mij wilde dansen, vroeg ze dat eerst aan mijn tien jaar oudere vriendin.” Bij de COC-vrouwenbar op de eerste verdieping van het COC mochten homomannen absoluut niet komen. “In die strengheid herkende ik me niet zo”, zegt Tineke. Helma: “Nog steeds voel ik me vaak meer verwant met feministische heterovrouwen dan met

niet-feministische lesbische vrouwen.” Bets: “Ik werd later nog wel eens aangesproken door lesbische vrouwen die niet bij Dot en Fameus kwamen omdat wij zo ontzettend fel waren. Zij mochten er gewoon niet zijn. Toen boeide mij dat niet, maar nu schrok ik er wel van dat het zo heftig was geweest.” Carla: “Het was een ander volk. Het ging ze alleen om hun eigen huisje, boompje en beestje. Niet politiek bewust, ze gingen niet stemmen en waren niet zichtbaar. De grijze muizencultuur.”

Pesterijen

Geen grijze muis zijn maar zichtbaarheid was dus belangrijk, maar dit was – en is nog steeds – niet zonder gevaar. Pesterijen en opmerkingen als ‘Je moet gewoon een goede beurt krijgen’ kwamen regelmatig voor. Ans: “Als je ’s avonds op straat iets meer dan gearmd liep was er altijd wel een loslopende man die vroeg: ‘Oh mag ik meedoen?’ of er werden stenen naar je gegooid. Dat gebeurde gewoon. Dit had niks met lesbisch of hetero te maken, het gaat meer over hoe mannen naar vrouwen kijken en al die verwrongen denkbeelden.” Vrouwenboekhandel Emma vertrok uit het Oude Noorden omdat het te onveilig werd en vestigde zich op de verdieping boven Vrouwencafé Dot. Bij Dot zijn de nodige klappen gevallen. Jet: “Het is een paar keer gebeurd dat ik na sluitingstijd niet verder kwam dan mijn fiets en afgevoerd moest worden naar het ziekenhuis.” Tineke: “Een aantal dronken mannen stormde eens binnen en begon te beuken om ons een lesje te leren. Dat was heel heftig.” Bets: “Toen heb ik mijn hand gebroken. We deden aangifte en waren blij dat we serieus genomen werden, al hebben we er nooit meer wat op gehoord.”

Humeyra

Tot op de dag van vandaag durft Bets niet meer hand in hand te lopen omdat haar buurjongen begon te slaan toen ze zo liep met haar vriendin. "Zij sloeg hem een bloedneus met een sleutelbos, hij spuugde het bloed in mijn gezicht." Barbara: "Hand in hand lopen doe ik wel, maar ik heb sinds die tijd ogen in mijn achterhoofd." Jet wordt tegenwoordig niet meer nageroepen. "Als ik nu hand in hand loop, zelfs in de allerslechtste buurt, willen ze me nog eerder helpen mijn boodschappentas naar de auto te dragen." Nell Broekhuizen (1948), die de vaste DJ was bij de Net Niet-feesten, vrijwilliger bij Blijf van mijn lijf-huizen en barvrouw bij Dot en Fameus, draagt wel nog steeds een fluitje bij zich. "Ik schat een situatie altijd van tevoren in: 'Ga ik rennen of bijt ik zijn strot eraf?' Daarna kan ik rustig verder lopen." Sinds de 16-jarige Humeyra in 2018 is doodgeschoten in de fietsenstalling van het Rotterdamse Designcollege draagt Nell een regenjas met op de rug in wit geverfd: 'NEE = NEE'.

Nikki Tutorials

Vrouwen- en homogeweld, ze bestaan helaas nog steeds. Maar er is ook ongelooflijk veel bereikt en iedere generatie staat op de schouders van die ervoor. Helma: "Ik heb mee mogen maken dat veel initiatieven die toen begonnen als actiegroep nu zijn geïnstitutionaliseerd. En wat ik geweldig vind is dat een Raven van Dorst het zo goed doet en bijvoorbeeld Nikki Tutorials ook bij het Eurovisie Songfestival in Ahoy'. Dat kan allemaal nu." Tineke: "Je ziet nu meer vrouwen op hoge posities, als CEO van een bedrijf en in de politiek. Er is meer oog voor de waarde die vrouwen toevoegen. De LHBT+ beweging is veel zichtbaarder, er is meer oog voor. En mensen eisen meer hun plek op voor wie ze zijn als er geen bepaald hokje voor past. Dat is een geweldige

verworvenheid vind ik. Ook al is er nog discriminatie en geweld, het kan er wel zijn.”

Echt Rotterdams

Er zijn gaandeweg al wat voorbeelden genoemd maar for the record, wat was nou echt Rotterdams? Ans: “De samenwerking met anderen, bijvoorbeeld met de homomannen voor Flipofes. We hebben het festival ruim een jaar elke zondagmiddag met twaalf mannen en twaalf vrouwen voorbereid.” Dat gays en lesbo’s vrouwen samenwerkten was in die feministische periode vrij uniek. “Landelijk wilden de COC-vrouwen zich afscheiden, maar wij vonden de jongens leuk. De overeenkomsten waren groter dan de verschillen.” Ook Jet probeerde, uiteindelijk met succes, de boel wat meer te mixen in het COC. Helaas hadden de vriendschappen met homomannen ook een keerzijde: intens verdriet tijdens de aidsepidemie. Jet: “Tussen 80 en 83 zijn op twee na al mijn vrienden overleden. Het was verschrikkelijk. Soms stond ik op drie begrafeningen in één week. Ik besepte: het leven is feest, je mag ervan genieten.” Ans had hetzelfde. “Je werd geconfronteerd met je eigen sterfelijkheid. Dus wat restte was: ‘Mensch durf te leven’.”

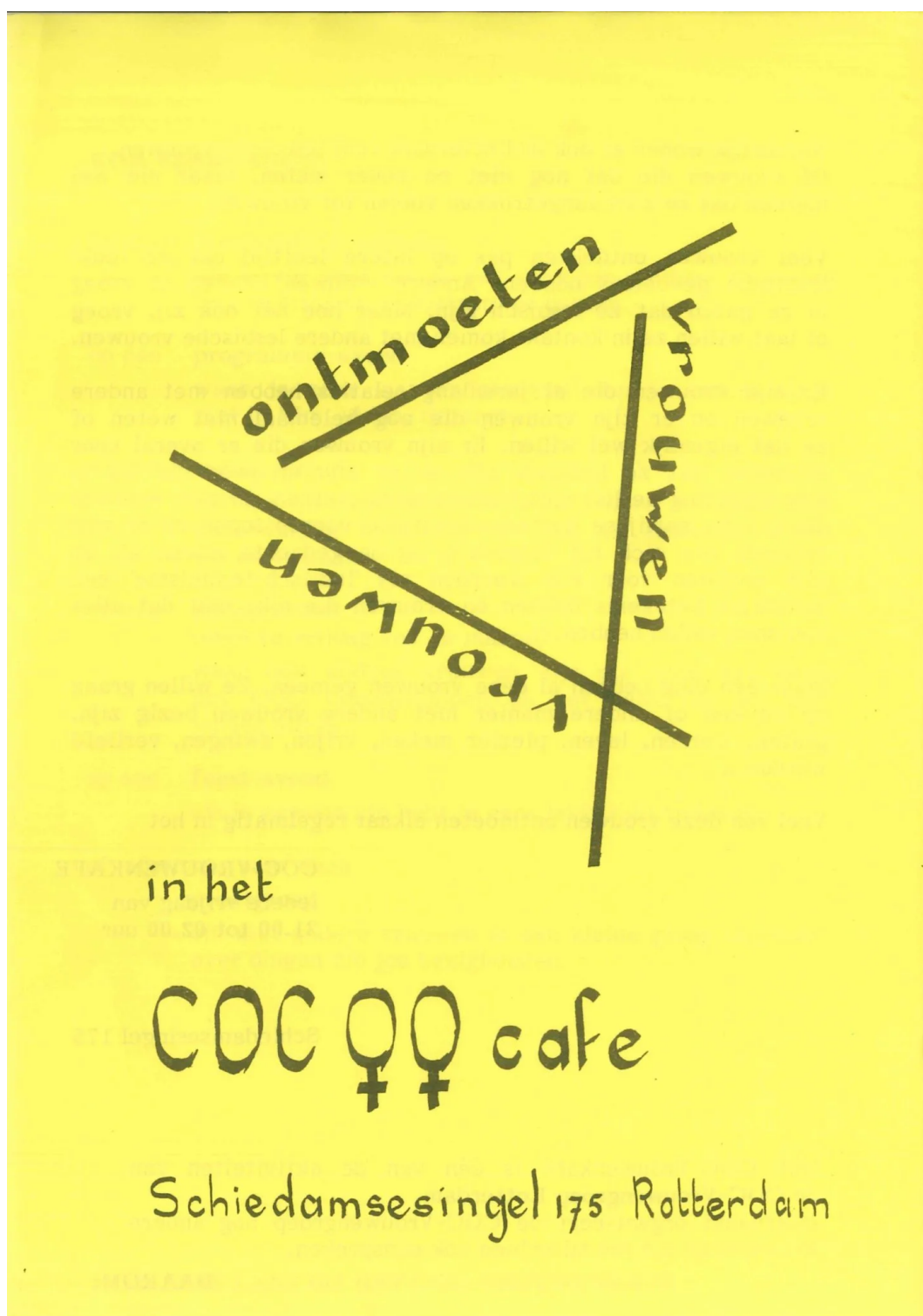
Archiefbeelden

WIE KAAST MOET DE BAL VERWACHTEN

Anarcha-feministen roepen op tot revolutie en actie tegen de militaire eenheden van de politie. 1979.

A3441 [affiche], Atria, Amsterdam

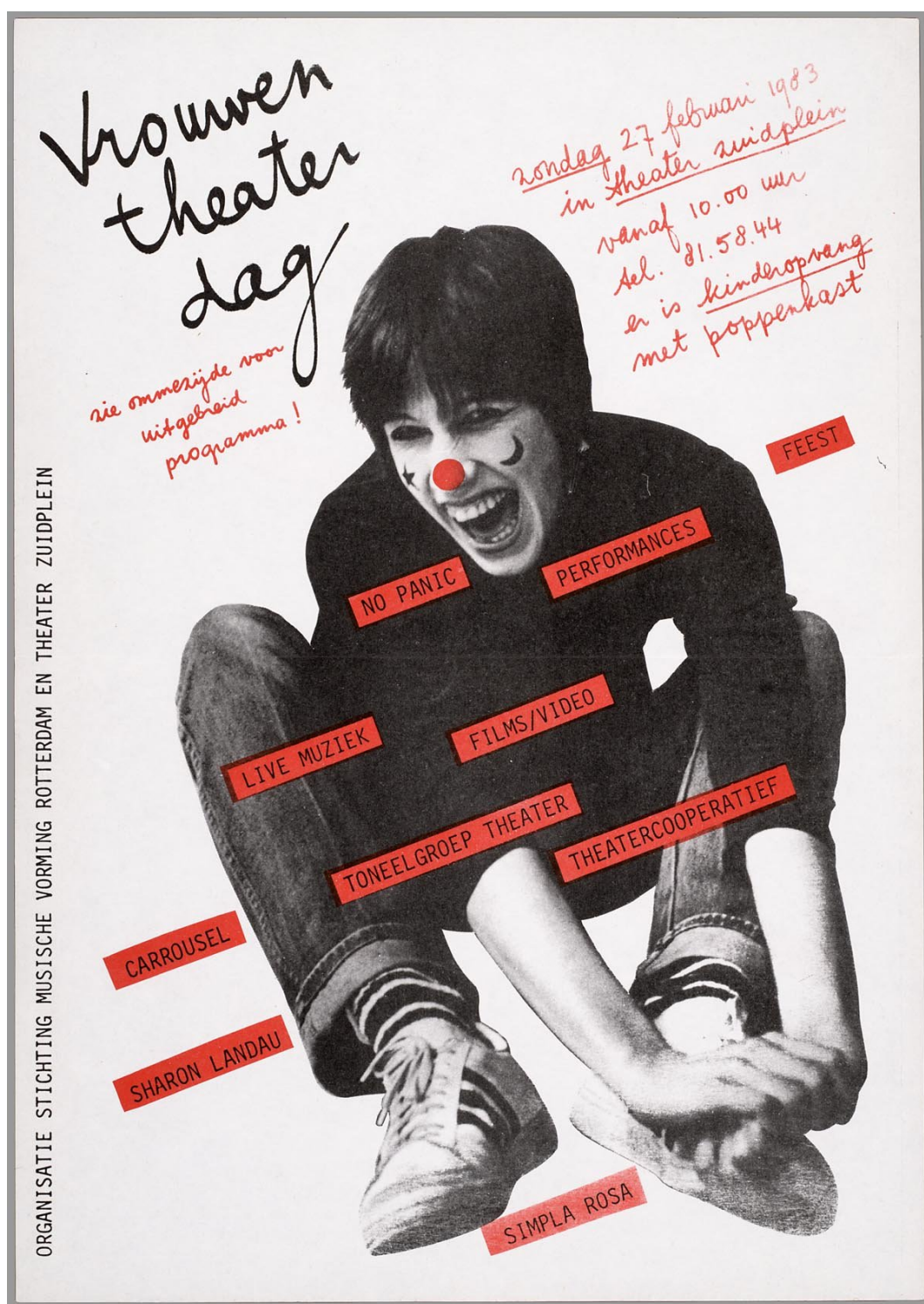
Vrouwen ontmoeten vrouwen in het COC-vrouwencafe. 197?.

Via digitup.nl

Een tentoonstelling van en door Turkse vrouwen. 1983.

A2144 [affiche], Atria, Amsterdam

Vrouwentheaterdag. 1983.

A3205 [affiche], Atria, Amsterdam

Benefiet voor de strijd van vrouwen in Zuid-Afrika georganiseerd door het Surinaams Vrouwen Kollektief. 1988.

A1551 [affiche], Atria, Amsterdam

**VROUWENBOEKHANDEL
KOFFIEHUIS & EXPOSITIERUIMTE**

emma

SNELLEMANSTRAAT 19A

ROTTERDAM TEL. 010-660874

**GEOPEND: DI. T/M VR. 10-18 U.
ZA. 10-17 U.**

Het Vrouwenkollectief Emma (vernoemd naar Emma Goldman)
opent hun boekhandel, koffiehuis en expositieruimte. 1979.
A3508 [affiche], Atria, Amsterdam

Aankondiging vrouwenmanifestatie in Rotterdam. 1975.

A789 [affiche], Atria, Amsterdam

Het 50+-vrouwennetwerk WOUW (voor meer invloed van oudere vrouwen in de samenleving) viert tienjarig bestaan. 1981.

A2165 [affiche], Atria, Amsterdam

DINSDAG 8 MAART

VROUWENFEEST

in

NIGHTTOWN

West Kruiskade 28 Rotterdam

20.00 uur - 4.00 uur

popular

**You've Come A
Long Way, Babe**

Talkshow

grote zaal

**Girls Wanna Have
Fun**

All women's band

basement

**The First
Real Household
Party**

verder

**Flying
Stofzuiger,
acts, etc.**

VOORVERKOOP 20,--

AAN DE KASSA 25,--

INFO:

010-4361200

voorverkoopadressen:

-Rotterdams Dagblad bespreekbureau	-Nighttown
-Haagse Courant bespreekbureau	-IT records Donner
-Plato Den Haag	-Plato Rotterdam
-Sounds, Delft	-VVV (landelijk)
-Vrouwenplatform (010-2131230)	-Popular Rotterdam

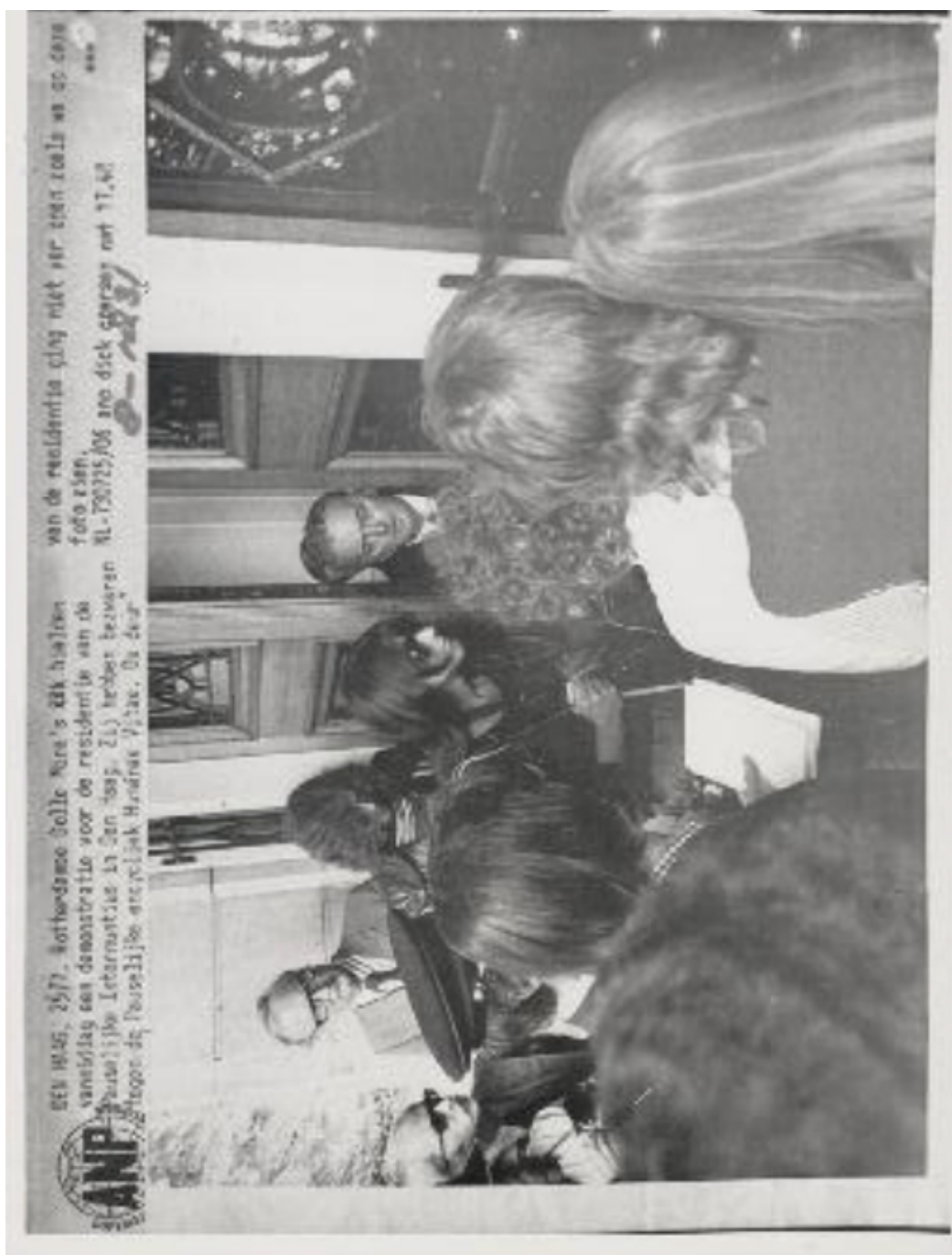
KULTUREEL ORANJESCHAKEL ADVIESBUREAU

MAIN EVENT

* Collectie IIAV *

Vrouwenfeest op vrouwendag in Nighttown. 1994.

A2733 [affiche], Atria, Amsterdam

Rotterdamse feministen blokkeren de pauselijke internuntius in verzet tegen de humanae vitae (geboorteregeling en afwijzing van kunstmatige anticonceptie). 1973.

F170-96 [foto], Atria, Amsterdam

Rotterdamse Vrouwengroep Van Allochtone vrouwen tegen armoede. 1999.

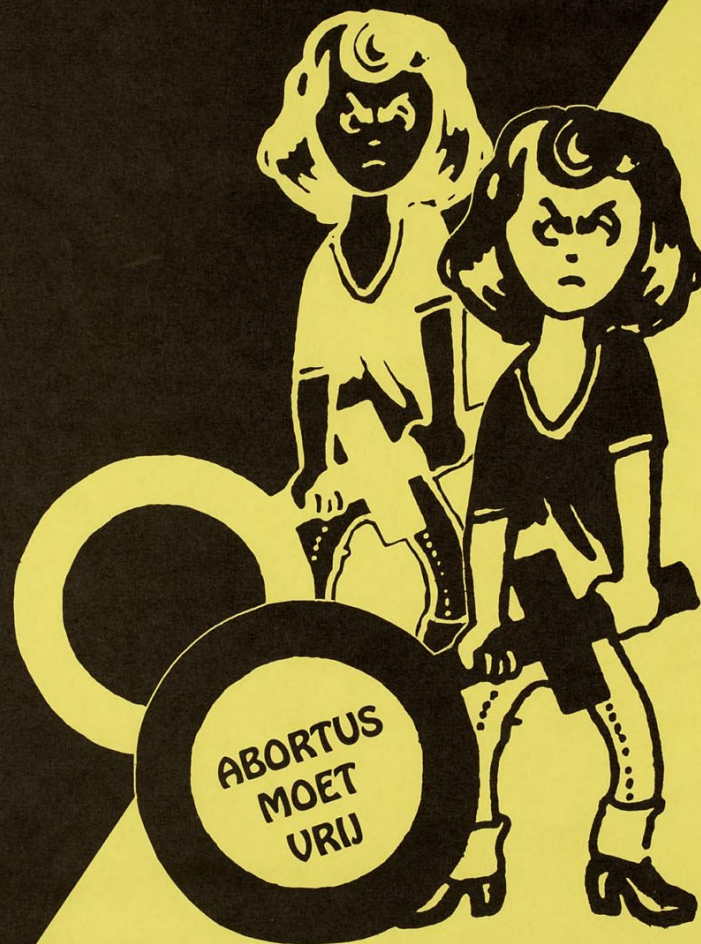
100027652; 100027651 [foto], Atria, Amsterdam

Voorstelling door vrouwen theatergroep Bloem over
machtsstructuren binnen heteroseksuele relaties. 1976.

A3424 [affiche], Atria, Amsterdam

**Weg met die wet
ABORTUS MOET URIJ**

**KOM 28 APRIL
OM 8 UUR 'S MORGENS
NAAR HET BINNENHOF-DEN HAAG**

Informatie: Vrouwenhuis, tussen 20.00 en 22.00 uur, telefoon 010 - 14 10 18

'Collectie IIAV'

Anti-abortuswet actie georganiseerd door de Rotterdamse vrouwenbeweging. 1981. A2958 [affiche], Atria, Amsterdam

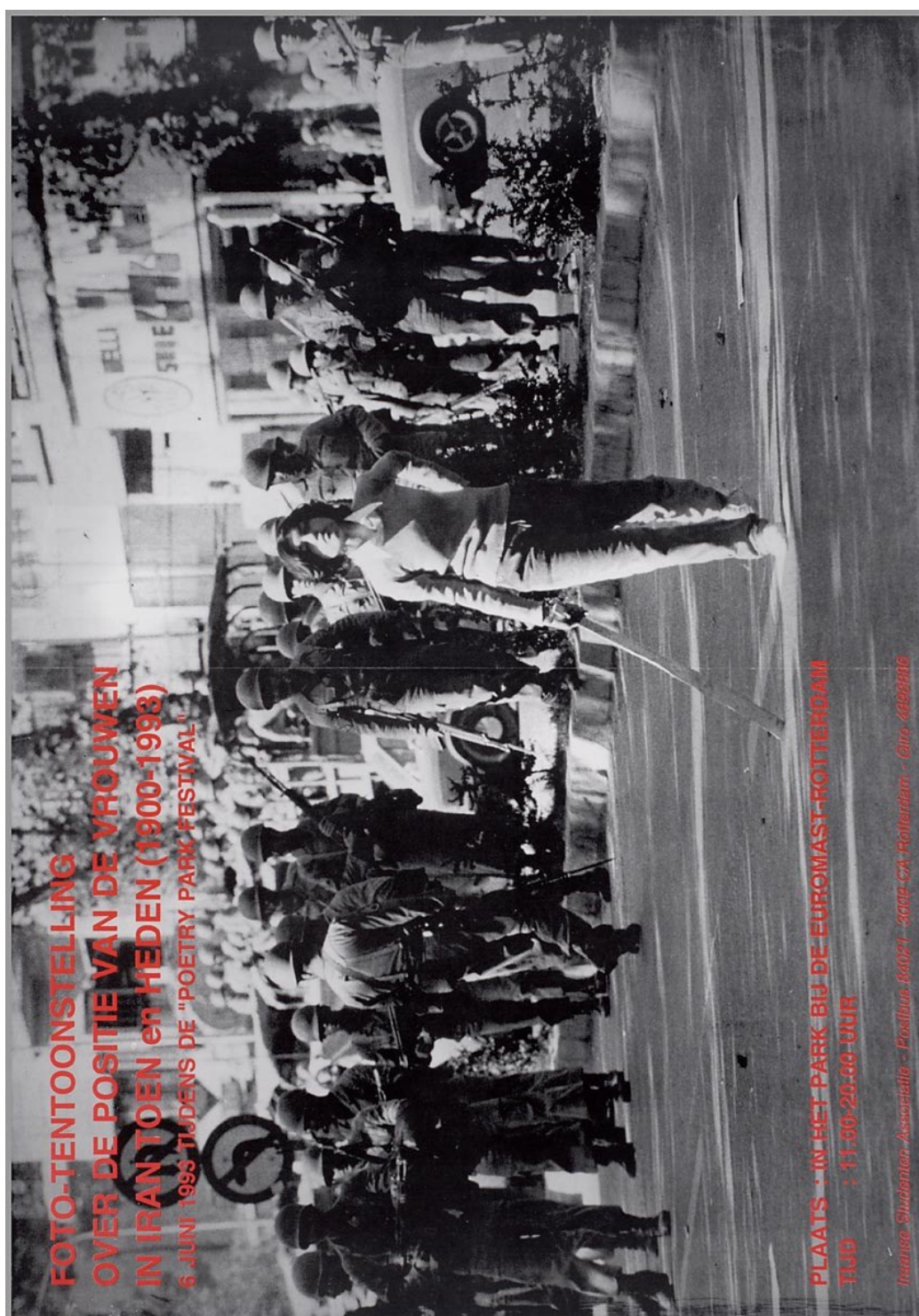

Verschillende activiteiten voor internationale vrouwendag georganiseerd voor en door vluchtelingenvrouwen. 1994.

A3673 [affiche], Atria, Amsterdam

Frank de Man

A1523 [affiche], Atria, Amsterdam

**FOTO-TENTOONSTELLING
OVER DE POSITIE VAN DE VROUWEN
IN IRAN TOEN en HEDEN (1900-1993)
6 JUNI 1993 TIJDENS DE "POETRY PARK FESTIVAL"**

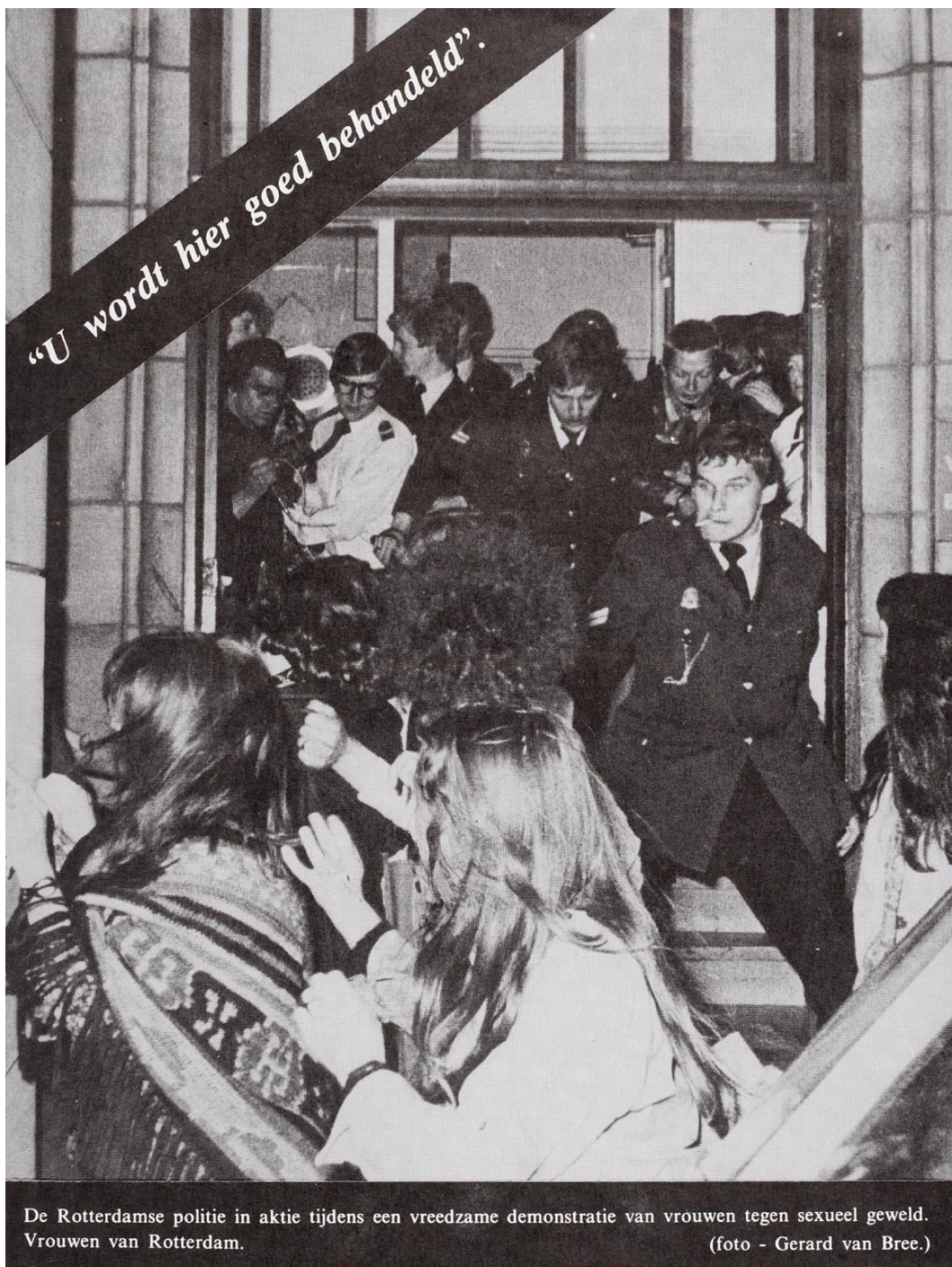
**PLAATS : IN HET PARK BIJ DE EUROMAST-ROTTERDAM
TIJD : 11.00-20.00 UUR**

Iraanse Studenten Associatie - Fossluis 86021 - 3019 CA Rotterdam - (010) 4822216

Collectie IIAV

Fototentoonstelling over de positie van de vrouw in Iran, georganiseerd door de Iraanse Studenten Associatie.

A2672 [affiche], Atria, Amsterdam

Anti-politie poster gemaakt door de Vrouwen van Rotterdam naar aanleiding van gewelddadig politieoptreden tijdens een demonstratie tegen seksueel geweld. 197?.

A2871 [affiche], Atria, Amsterdam

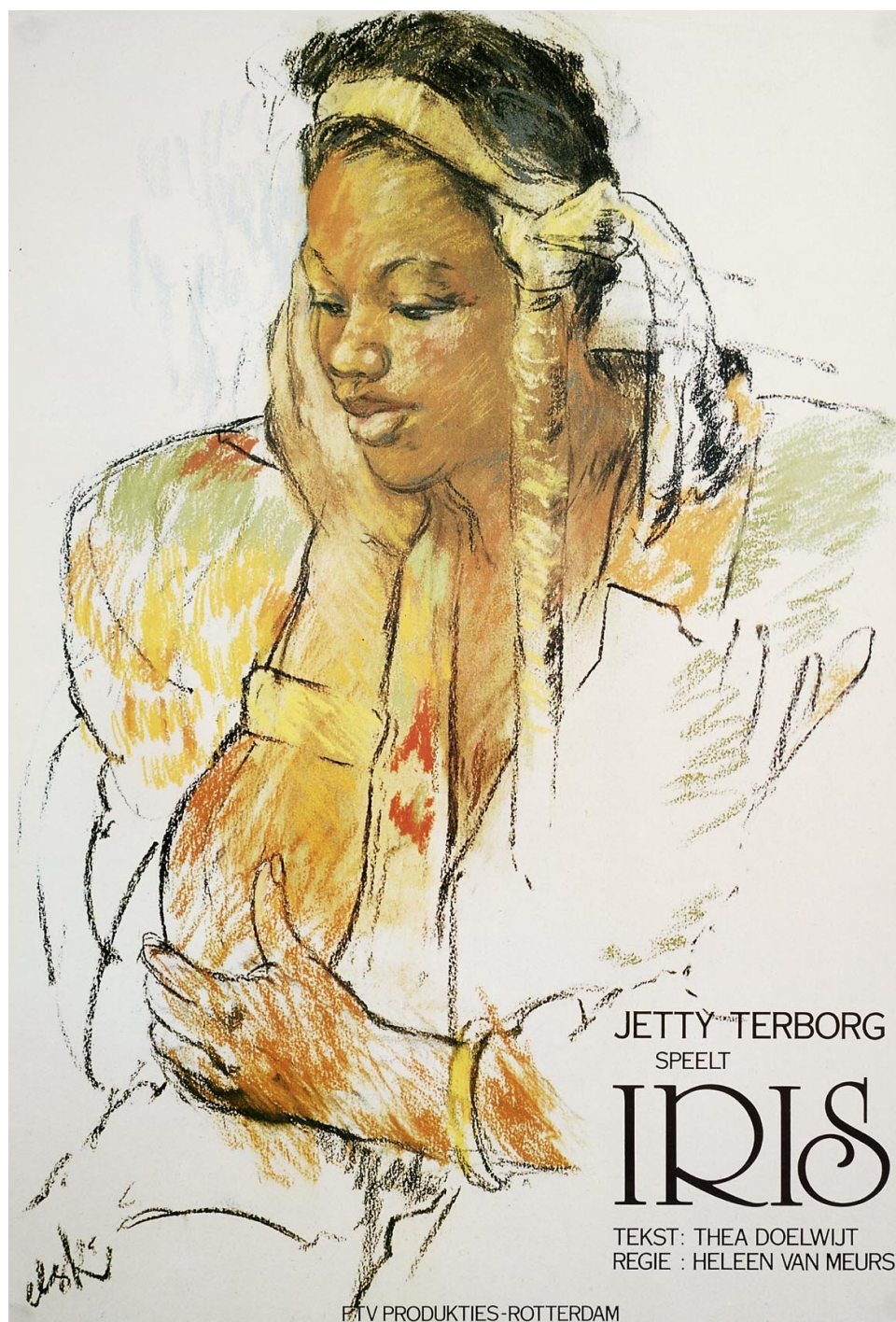
In 1979 kwamen vrouwen uit de vakbeweging, derdewereld-organisaties en de vredesbeweging samen tot de actiegroep Vrouwennetwerk tegen gewapende conflicten. 1979.

A2207 [affiche], Atria, Amsterdam

De Stichting Steun het volk van Azania voor de bevrijding van Zuid-Afrika en tegen de tegen de Amerikaanse en Europese uitbuiting van het continent. 197?.

A2529 [affiche], Atria, Amsterdam

Theaterstuk van Thea Doelwijt, schrijfster van verschillende soorten teksten over Surinamerschap, menselijke vrijheid zonder koloniale repressie en seksisme. Dit toneelstuk 'Iris' is een kritiek op het militarisme. 1987.

A2655 [affiche] (Vormingscentrum de VonkAtria, Amsterdam)

TRAVAAAT IN

van : JILL W. FLEMING
regie: KIM ZEEGERS

ftv produkties rotterdam s-gravendijk wal 143 b tel. 010-4256482 voor informatie & boekingen

Rotterdamse vrouwelijke filmgroep presenteert de
seksthriller Vulgaris Extremis. 1987.

A2411 [affiche], Atria, Amsterdam

wij zoeken begeleidsters

ELEKTRICITEIT,
HOUTBEWERKING,
COMPUTER,
FIETSREPARATIE
EN FOTOGRAFIE

TECHNISCHE KENNIS IS WELKOM,
PLEZIER IN HET WERKEN MET
MEISJES IS EEN VOORWAARDE

TRAINING WORDT GEBODEN EN
ONKOSTEN WORDEN VERGOED

Technika 10

TECHNISCHE CLUBS VOOR MEISJES
VAN 10-12

VOOR MEER INFORMATIE
BEL 020 - 618 43 88

TECHNIKA 10
JACOB VAN LENNEPKADE 334-R
1053 NJ AMSTERDAM

*wij zoeken vrouwelijke
begeleiding voor:*

HOUTBEWERKING, ELEKTRICITEIT,
FIETSREPARATIE, FOTOGRAFIE
EN COMPUTERS,
VOOR 6 A 8 UUR PER WEEK

TECHNISCHE KENNIS IS WELKOM,
PLEZIER IN HET WERKEN MET MEISJES
IS EEN VOORWAARDE

TRAINING WORDT GEBODEN EN
ONKOSTEN WORDEN VERGOED

VOOR MEER INFORMATIE:
BEL 020 - 18 43 88

TECHNIKA 10 AMSTERDAM
GEBOUW 'T FLIJNHOUT
JACOB VAN LENNEPKADE 334-R
1053 NJ AMSTERDAM

TECHNIKA 10

TECHNISCHE CLUBS VOOR MEISJES
voor meisjes van 10-13 jaar

Rotterdamse buurthuizen starten een autonoom initiatief voor technische clubs voor jonge meisjes om hen o.a. fietsreparatie en houtbewerking te helpen leren. 1986.

A2782 [affiche], Atria, Amsterdam

Meidenpunkwinkel The Swindle. 1982.

100009226 [foto], Atria, Amsterdam.

Flipofes: vrolijk verzet tegen hetero-cultuur

Van een onzer verslaggevers

ROTTERDAM - "Het gangbare beeld van de homo is dat van een tobberrige, trieste figuur die met zijn 'ziekte', zijn abnormaal zijn, maar wat moet aanmoderen. Wij willen de mensen nu confronteren met homo's die vrolijke liedjes zingen. We willen geen begrip vragen, geen verantwoording afleggen. We vinden het prima wat we doen en we maken zelf wel uit hoe we zijn".

Twee van de organisatoren van het Flipofes (flikkers- en pottenfestival) dat vanaf vandaag tot en met zondag in Rotterdam wordt gehouden, leggen uit wat hun heeft besloten om twee jaar lang te werken aan de voorbereiding van "een goede week verkeer".

Het resultaat van hun inspanningen is te zien in de vorm van exposities in de Doelen en het Lijnbaancentrum films in het Filmhuis, theater in het Lantia-

rencomplex en manifestaties op Utopia bij de oude watertoren.

Verzet

Behalve vrolijkheid is ook verzet tegen de heersende, van hetero-secuele normen uitgaande cultuur een steeds terugkerend thema van het Flipofes. "Alles wat je hoort, ziet of leest gaat uit van hetero-zijn," bij voorkeur ook nog in vaste stelletjes. Wij zeggen via het Flipofes

feest is het nu wel zo normaal wat iedereen normaal vindt?"

Anders gezegd, de organisatie van het Rotterdamse festival wenst niet aan de buitenwacht te vragen om geaccepteerd te worden. "Wie daarom vraagt past zich aan". Ze weigert dan ook tolerantie op voorwaarde dat homo's zich zoveel mogelijk gedragen als andere mensen, dus in vaste relaties door het leven gaan, waarbij de een sterk (het "mannetje") en de ander zwak (het "vrouwtje") is.

Het Flipofes moet, vinden ze, behalve een aanstekelijk feest ook de hetero-norm aantasten. "Het zal zeker iets bijtends, iets sarcastisch hebben".

Geen demonstratie

Het is voor het eerst dat er in Rotterdam een homohappening van een dergelijk formaat plaats heeft. In andere steden

(Amsterdam, Nijmegen, Maastricht) is dat al eerder gebeurd. De opocht "geen demonstratie, we willen niks bereiken via petities of zo, maar alleen laten zien dat wij er ook zijn, lachen en om ons laten lachen" - die zaterdagmiddag een groep homofiele mannen en vrouwen door de Rotterdamse binnenstad voert is dan ook een stedelijke primeur.

Bij de opzet van het Flipofes is er uitdrukkelijk naar gestreefd vrouwelijke homo's -potten dus -even sterk vertegenwoordigd te laten zijn als de mannelijke. "We willen per se geen flikkerfestival met ook een paar vrouwengroepjes". Er is zelfs besloten tot een aparte **pottendag**. "Want", vindt een van de vrouwelijke organisatoren van het festival, "die onderwerpen dubbele onderdrukking. Ze zijn al vrouw en dan ook nog pot".

Krantenartikel met interview met organisatie van het Flipofes (Flikkers en Pottenfestival) dat zal plaatsvinden in Rotterdam, en daarmee de eerste grootschalige "homohappening" in Rotterdam zal zijn. De organisatie heeft een feestelijke opzet (i.p.v. demonstratie) gekozen. Er zal ook een aparte 'pottendag' zijn om lesbische vrouwen te vieren. 1980.

Uit Het vrije volk:democratisch-socialistisch dagblad. 09-09-1980. Pagina 2.

NOU IS HET GENOEG! ABORTUS MOET VRIJ

Het raderwerk staat stil
als de vrouw dat wil

VROUWENSTAKING 30 MAART
VROUWENSTAKING 30 MAART

STAKINGSCENTRUM VROUWENHUIS ROTTERDAM
Van Vollenhovenstraat 62

Tram 5 en 6 Metro Leuvenhaven

Telefoon 010 - 14 10 18
Gironummer 4456304 t.n.v. D. Krijger
m.v.v. stakingskas
30 maart open vanaf 06.00 uur 's morgens

16.00 uur start demonstratie vanaf het vrouwenhuis
18.00 uur Palace, Zomerhofstraat 15, Rotterdam

Voor kinderopvang wordt gezorgd

Oproep voor vrouwen om hun betaalde en onbetaalde werk te staken naar aanleiding van nieuwe abortuswet. 1981.

A1328 [affiche], Atria, Amsterdam

Deelnemers zitten naakt in de zaal tijdens de Rotterdamse seksbeurs 'Seksualiteit en menselijke relaties'. 1976.

100007110 [foto], Atria, Amsterdam

Van 1980 tot 1987 publiceerde autonoom blad Ashanti zes keer per jaar uitgaves voor en door Surinaamse vrouwen over o.a. onderwijsprojecten en lesbische relaties tussen Zwarte vrouwen.

Collectie IAV-Atria

FLIPOFES

van dinsdag t/m zondag

PROGRAMMA OVERZICHT FLIPOFES

Het Lantarenkomplex, gevestigd Gouverne-
straat, telefoon 010-364998, heeft twee
theaterzalen: de Lantarenzaal en het
Achterom. Ook twee filmzalen: het Ven-
ster en het Filmhuis.

DINSDAG 9 SEPTEMBER

-Foyer van de Lantaren: opening van
het FLIPOFES door Annemarie Grevet,
aanvang 19.30 uur.

-Lantarenzaal
20.30 uur: Werkbtheater met "Zus en Zo"
-Achterom
21.00 uur: Pop- en Spekkolletief met
"Flikker op"
23.00 uur: FLIPOFES-WORKSHOP met eigen pro-
ductie "Dat maken we zelf wel
uit".

-Venster
19.30 uur: "Girlfriends" van Claudia
Weill, USA, 1976
22.00 uur: "Moments" van Michal Bat-
Adam, Israël, 1978
23.30 uur: "The naked civil servant"
van Jack Gold, GB, 1975

-Filmhuis
19.00 uur: "Ocaña" van Ventura Pons,
Spanje, 1978
21.00 uur: "Mitche and Poofsters",
Dykes and Faggots van The
one in seven collective,
Australië, 1980
"Levensrecht" van 't COC,
Nederland, 1945
"De oppe's breken los" van
Rob de Vries, Nederland,
1979
23.30 uur: "Anna und Edith" van Gerrit
Neuhaus en Christina Perin-
cioli, Australië, 1980

WOENSDAG 10 SEPTEMBER

-Lantarenzaal
20.30 uur: Eva Bauman en Muriel Miguel
met "Oh, what a life"
22.00 uur: THEATER SALU "De minnaar".

-Achterom
21.00 uur: INU met "Life and death of
Yukio Mishima"
23.00 uur: "Uit het on-
opmerkelijke leven van
Louise K. Uren en dagen"

-Venster
19.00 uur: "Rebel without a cause" van
Nicolas Ray, USA, 1956
21.00 uur: IDEM
23.00 uur: "Zwielicht" van Margarethe
Heinrich, Oostenrijk, 1979

-Filmhuis
19.00 uur: "Zwielicht" van Margarethe
Heinrich, Oostenrijk, 1979
21.00 uur: "In the best interest of
the Children" van Francis
Reid, Cathy Zheutlin en
Elizabeth Stevens, USA, 1977
"Maidens" van Jeni Thornley,
Australië, 1978
23.00 uur: "Ocaña" van Ventura Pons,
Spanje, 1978

-Lijnbaanplein
12.00 uur: Alice in Dixieland

DONDERDAG 11 SEPTEMBER

-Lantarenzaal
20.30 uur THEATER SALU "De minnaar".
23.30 uur JAM TODAY

Achterom
21.00 uur: WORKSHOP productie o.l.v.
Ria van Meurs, "Normdoorbren-
de bewerking van Midzomer-
nachtdroom".
23.30 uur: FLIPOFES-WORKSHOP, zie dinsdag.
-Venster
19.00 uur: "Daughters of darkness" van
Harry Kümel, België, 1970
21.00 uur: IDEM
22.30 uur: "Word is out" van Manpos
Film Group, USA, 1978
BRAM VAN GILST.

-Filmhuis
19.00 uur: "Mädchen in uniform" van
Leontine Sagan, Duitsland,
1931
"Getting Ready" van Janet
Meyers, USA, 1977
21.00 uur: IDEM
23.00 uur: IDEM

VRIJDAG 12 SEPTEMBER

-Lantarenzaal
20.30 uur: De Softies met "Stad, Shock,
Mannen"
23.00 uur: Alex Harding en Alan Pope
met "Point Blank"
24.00 uur: Disko

-Achterom
21.00 uur: Bear Capron met "Caught in
the act"
22.00 uur: Sonnika & Gré

-Foyer van de Lantaren
24.00 uur: Tim & David met "Night
music"

-Hal 4 van Utopia
17.00 uur: Begin van de pop-dag, waarop
films te zien zullen zijn,
en er naar muziek, theater
en literatuur geluisterd en
gekeken kan worden, en nog
veel meer.

-Venster
19.00 uur: "Trash" van Paul Morrissey,
USA, 1975
"Robert's having his nipples
pearced" van Sandy Dennis,
USA, 1930
"Heat" van Paul Morrissey,
USA, 1975
21.00 uur: "Washington Gay Pride March"
van Lionel Soukaz, USA/Fran-
krijk, 1980
23.00 uur: "X" van Lionel Soukaz, Fran-
krijk, 1980
"Race d'Ep" van Lionel
Soukaz, Frankrijk, 1979

01.00 uur: "Heat" van Paul Morrissey,
USA, 1975
"Washington Gay Pride March"
van Lionel Soukaz, USA/Fran-
krijk, 1980

-Filmhuis
19.00 uur: "Kindermund und Herzens-
schwund" van Frank Ripploh,
West-Duitsland, 1979
21.00 uur: "Sébastien" van Derek Jar-
man, Engeland, 1973
23.00 uur: "Blutsturz" van Peggy von
Schnottgenberg, West-Duits-
land, 1978
"Men's lives" van Josh Manig
en Wil Roberts, USA, 1975
01.00 uur: "X" van Lionel Soukaz, Fran-
krijk, 1980
"Race d'Ep" van Lionel Sou-
kaz, Frankrijk, 1979

ZATERDAG 13 SEPTEMBER

-Conradstraat
15.30 uur: Begin van de feestelijke op-
tocht onder het motto: "Dat
maken we zelf wel uit".
-Eduard Flipse zaal van de Doelen
11.30 uur: Begin van de literaire dag

-Lantarenzaal
13.30 uur: Discussie over het flipo-
filmgebeuren en de bioscoop-
bondfilms
20.30 uur: Eva Bauman en Muriel Miguel
met "Oh, what a life"
23.00 uur: Alex Harding en Alan Pope
met "Point Blank"

01.00 uur: Bitch Band no.1

-Achterom
21.00 uur: FLIPOFES-workshopproductie
22.00 uur: INU met "Life and death of
Yukio Mishima"

-Foyer van de Lantaren
20.00 uur: Het lesbies Renaissancekeor
22.00 uur: De Haarband
24.00 uur: Tim en David met "Nightmusic
music"

-Venster
19.00 uur: "Deliverance" van John Boor-
man, USA, 1972
21.00 uur: IDEM
23.00 uur: "La fiancée du pirate" van
Nelly Kaplan, Frankrijk,
1972 (onder voorbehoud)
01.00 uur: "A comedy in six unnatural
acts" van Jan Oxenberg, USA,
1975
"Home Movie" van Jan Oxen-
berg, USA, 1974

-Filmhuis
19.00 uur: "A comedy in six unnatural
acts" van Jan Oxenberg, USA,
1975
"Home Movie" van Jan Oxen-
berg, USA, 1974
21.00 uur: "The great goddess, Eggs, Sap
pho, Superdyke, Superdyke
meets madame, Psychosynthese
Haircut, Available space, en
Sisters" van Barbara Hammer,
USA, 1970-1980
23.00 uur: "Nous étions un seul homme"
van Philippe Vallois, 1979,
Frankrijk
01.00 uur: "Johan" van Philippe Vallois
Frankrijk, 1977

ZONDAG 14 SEPTEMBER

-Hal 4 van Utopia
12.00 uur: Begin van de eindmanifesta-
tie van het FLIPOFES, m.m.v.
Pot en Sien, Hermien Katen-
drecht, Molly Bolt Band,
Sonnika en Gré, Coline en
het Valsche Nighten Coor,
en vele anderen

TENTOONSTELLINGEN

De expositie in de Doelen (Schouwburg-
plein 50) wordt op vrijdag 5 September
om 17.00 uur geopend door Hermien Ka-
tendrecht. De expositieruimte is geop-
end: maandag t/m vrijdag van 10 tot 17
uur, zaterdag en zondag van 12 tot 17
uur. De expositie duurt tot 6 oktober.

De tentoonstelling in het Lijnbaancen-
trum wordt op 6 september geopend om
15.00 uur. Het Lijnbaancentrum is dage-
lijks open van 11 tot 17 uur en 's zon-
dags van 12 tot 17 uur. De tentoonstel-
ling duurt tot 27 september en eindigt
met een veiling van de tentoongestelde
panelen op 27 september om 15.00 uur.

Programma-overzicht van het Flikker en Pottenfestival. 1986.

A1508 [affiche], Atria, Amsterdam

Op het symposium 'Mensenrechten-rechten van vrouwen' kwamen activistische feministen vanuit de hele wereld samen. 1994.

F171-96 [foto], Atria, Amsterdam

GERSE VROUWEN EXPO BEELDBANK